

Närvarande: Göran Rune

Avdelningschef,
beslutande

Justeras

Magnus Viklund
Pernilla Granath Limstrand
Jörgen RingagårdEnhetschef
Verksjurist
Tillsynsspecialist,
föredragande

Göran Rune

Protokollet är
undertecknat och justerat

Original förvaras hos registrator

§ 1 Vägledning om tillsynen av användning av växtskyddsmedel på skogsmark

Beslutas att Vägledning om tillsynen av användning av växtskyddsmedel på skogsmark ska gälla från och med den 1 juni 2017.

Införande

I samband med att tillsynsvägledningen börjar gälla kommer den information som finns på Skogsstyrelsens hemsida om användning av växtskyddsmedel att kompletteras med vägledningen och en anmälningsblankett. Kommunerna informeras via e-post till Sveriges kommuner och landsting. Berörda centrala myndigheter informeras via e-post. Forum tillsyn, distriktschefer och rådgivningsenheten informeras om tillsynsvägledningen. Informationen läggs även ut på interna tillsynssidan. Centrala skogsskyddskommittén och Centrala frö- och planrådet informeras via e-post och på ordinarie möten om att tillsynsvägledningen tagits fram. En artikel tas in i SkogsEko under hösten om vilka regler som gäller för användning av växtskyddsmedel.

Uppföljning av tillsynsvägledningen ska göras senast 1 juni 2019.

Vid protokollet

Jörgen Ringagård

Bilaga

Vägledning om tillsynen av användning av växtskyddsmedel på skogsmark

Kopia till

Chefsportalen

Jörgen Ringagård

Pernilla Granath Limstrand

Jonas Bergqvist

Marie Gustavsson

Vägledning om tillsynen av användning av växtskyddsmedel på skogsmark

Innehåll

Vägledning	2
Användning av växtskyddsmedel i skogsbruket	2
Försålda kvantiteter	2
Behörighetsklasser	2
Behandlingar som förekommer och regler för dessa.....	2
Punktbehandling definieras olika av Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket	3
Bakgrund	3
Konsekvenser	3
Tillsynsinsatser.....	4
Innehåll i anmälan	4
Villkor för att använda bekämpningsmedel	5
Tillsynsvägledning från andra myndigheter	5
Naturvårdsverket	5
Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket	5
Jordbruksverket	5
Punkter att kontrollera vid tillsyn.....	5
Bilaga 1. Behandlingar som förekommer i skogsbruket	6
Bilaga 2. Punkter att kontrollera vid tillsyn	8
Bilaga 3. Bestämmelser om användning av växtskyddsmedel	9
Bilaga 4. Miljö kvalitetsmål.....	19

Vägledning

Skogsstyrelsen ska enligt 3 kap. 10 § miljötillsynsförordningen (2011:13) ge tillsynsvägledning i vissa frågor om skogsbruket. Skogsstyrelsen har därför tagit fram denna vägledning om yrkesmässig användning av växtskyddsmedel på skogsmark som ett stöd för kommunernas operativa tillsyn. Vägledningen finns på Skogsstyrelsens hemsida. [länk till hemsidan](#)

Växtskyddsmedel används i huvudsak för att skydda växter och växtprodukter inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsbruk. De har som uppgift att skydda växter eller växtdelar mot skadedjur, svampangrepp eller konkurrerande växter med mera.

Användning av växtskyddsmedel i skogsbruket

Försålda kvantiteter

Enligt Kemikalieinspektionens statistik, som baseras på uppgifter från skogsbruket över försålda kvantiteter av bekämpningsmedel 2015, var den verksamma mängden 16,2 ton i skogsbruket. I denna mängd kan även ingå bekämpningsmedel som används i plantskolor, fröplantager och annan verksamhet. De försålda kvantiteterna i skogsbruket 2015 utgjorde 0,18 procent av mängden inom jordbruk, skogsbruk, frukt/trädgård, industri och hushåll. Sedan början av 1980-talet har skogsbrukets andel som ett genomsnitt per femårsperiod varierat mellan 0,11 - 0,29 procent av den totala användningen. Användningen av växtskyddsmedel i skogsbruket är således förhållandevis liten.

Behörighetsklasser

Växtskyddsmedlen delas in i behörighetsklasser, som anger vem som får använda medlet och om särskilt tillstånds- eller utbildningskrav finns. Av den mängd som försåldes till skogsbruket 2015 klassades ingen i behörighetsklass 1. Däremot försåldes 8,8 ton ogräsmedel och insektsmedel i klass 2 och 7,4 ton avskräckningsmedel i klass 3. Medel i klass 1 och 2 får användas yrkesmässigt endast av den som har tillstånd samt har utbildningsbevis efter att ha gått kurs och godkänts. Medel i klass 3 får användas av var och en.

Behandlingar som förekommer och regler för dessa

Följande behandlingar med växtskyddsmedel förekommer i skogsbruket.

1. Bekämpning av vegetation runt plantor
2. Behandling av fångstvirke för att bekämpa granbarkborre
3. Insekticidbehandling av barrträdplantor i fält
4. Stubbehandling
5. Viltskyddsbehandling

Var och en av behandlingarna beskrivs i bilaga 1.

Behandlingarna 1 och 2 utgör inte punktbehandling på skogsmark och ska därför – om arealen uppgår till mer än 1 000 kvadratmeter – anmälas till kommunen minst fyra veckor innan behandlingen påbörjas. Dessutom ska väl

synliga anslag sättas upp minst en vecka före behandlingen för att informera allmänheten. Bestämmelser finns om vilka uppgifter som en anmälan¹ respektive anslag² för att informera allmänheten ska innehålla.

För behandlingarna 3–5 gäller inte dessa krav, eftersom de utgör punktbehandling enligt Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2016:2) om användning av växtskyddsmedel på skogsmark och har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas.

Andra bestämmelser som krav på skyddsavstånd³ till sjöar, vattendrag och brunnar vid spridning, krav på skyddsavstånd vid utspädning, blandning påfyllning och rengöring samt tillstånd⁴ för att använda växtskyddsmedel i vattenskyddsområde gäller för alla behandlingarna.

Punktbehandling definieras olika av Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket

Bakgrund

Skogsstyrelsens definition av punktbehandling i sina föreskrifter gäller behandling på skogsmark, medan definitionen av punktbehandling i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel gäller annan användning. I förordningen om bekämpningsmedel (2014:425) har regeringen beslutat om denna ansvarsfördelning i fråga om föreskriftsrätten. Tidigare hade enbart Naturvårdsverket rätt att föreskriva om punktbehandling, vilket innebar att ingen behandling på skogsmark ansågs vara punktbehandling.

Skogsstyrelsens definition av begreppet punktbehandling är *”Behandling av enskilda plantor, stammar och stubbar som medför att växtskyddsmedlet sprids på det avsedda objektet. Endast en obetydlig andel får hamna utanför det avsedda objektet.”*

Naturvårdsverkets definition av begreppet punktbehandling är *”Behandling av växter med en metod som medför att växtskyddsmedlet inte sprids utanför det avsedda objektet.”* Denna definition är snävare än Skogsstyrelsens.

Konsekvenser

Konsekvenserna av att det finns två olika definitioner av begreppet punktbehandling blir att endast för sådan behandling som inte utgör punktbehandling enligt Skogsstyrelsens definition behöver anmälan göras till kommunen och i sådana fall ska information till allmänheten lämnas på anslag. I tabellen åskådliggörs vilka regler som gäller i de fall då

¹ 7 § Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2016:2) om användning av växtskyddsmedel på skogsmark

² 8 kap. 1 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel

³ 3 kap. 1 och 2 §§ samt 4 kap. 2 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel

⁴ 6 kap. 1 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel

behandlingen inte utgör respektive utgör punktbehandling enligt Skogsstyrelsens föreskrifter.

Behandling	Punktbehandling enligt Skogsstyrelsens föreskrifter	Anmälan ska göras till kommunen	Anslag ska sättas upp i fält	Övriga bestämmelser i förordningen och myndigheternas föreskrifter gäller
Bekämpning av vegetation runt plantor.	Nej	Ja	Ja	Ja
Behandling av fångstvirke för att bekämpa granbarkborre	Nej	Ja	Ja	Ja
Insekticidbehandling av barrträdsplantor i fält	Ja	Nej	Nej	Ja
Stubbehandling	Ja	Nej	Nej	Ja
Viltskyddsbehandling	Ja	Nej	Nej	Ja

Tillsynsinsatser

I 26 kap. miljöbalken (1998:808) finns bestämmelser om tillsyn.

Tillsynsmyndigheten ska

- kontrollera att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken följs
- vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse
- genom rådgivning, information och liknande verksamhet, skapa förutsättningar för att balkens ändamål ska kunna tillgodoses
- i förekommande fall anmäla misstanke om brott till polis/åklagare

Eftersom kommunen normalt får kännedom endast om anmälningspliktiga åtgärder, dvs. bekämpning av vegetation runt plantor och behandling av fångstvirke för att bekämpa granbarkborre, kommer tillsynen i praktiken att främst kunna inriktas mot dessa.

Skogsstyrelsen bedömer att kunskaperna om regelverket kring användning av växtskyddsmedel behöver förbättras inom skogsbruket. Efterlevnaden av kravet att anmäla användning och att informera allmänheten genom anslag bedöms hittills ha varit låg, troligen främst beroende på okunskap, men även att tidsåtgång och kostnader kan ha upplevts betungande.

Innehåll i anmälan

En anmälan om användning av växtskyddsmedel på skogsmark ska enligt 7 § Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd innehålla vissa uppgifter. Skogsstyrelsen har tagit fram en blankett för anmälan. [länk till hemsidan](#)

Villkor för att använda bekämpningsmedel

Kemikalieinspektionen beslutar om användningsvillkor för växtskyddsmedel. Dessa villkor framgår av beslut för godkännande av medlet och ska också finnas med i märkningen av medlet. Besluten och vissa andra uppgifter finns i Kemikalieinspektionens register över de bekämpningsmedel som är eller tidigare har varit godkända i Sverige. [länk till bekämpningsmedelsregistret](#)

Tillsynsvägledning från andra myndigheter

Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten samt Jordbruksverket har tagit fram tillsynsvägledningar för bland annat kommunernas tillsyn av användningen av växtskyddsmedel. Skogsstyrelsen hänvisar till dessa i tillämpliga delar.

Naturvårdsverket

- Vägledning om tillämpningen av föreskrifterna (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel.
[länk till vägledning](#)

Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket

- Tillstånd till användning av bekämpningsmedel inom vattenskyddsområden – Vägledning för prövningen. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2016:7.
[länk till vägledning](#)

Jordbruksverket

- Tillsynsvägledning för miljöinspektören – Text på hemsidan
[länk till vägledning](#)
- Tillsynsvägledning växtskydd – Text på hemsidan
[länk till vägledning](#)

Punkter att kontrollera vid tillsyn

Skogsstyrelsen har som hjälp för kommunernas tillsyn tagit fram förslag på ett antal punkter att kontrollera. Dessa finns i bilaga 2. För att ge en överblick av vilka bestämmelser som gäller vid användning av växtskyddsmedel finns en sammanställning i bilaga 3.

Bilagor

1. Behandlingar som förekommer i skogsbruket
2. Punkter att kontrollera vid tillsyn
3. Bestämmelser om användning av växtskyddsmedel.
4. Miljökvalitetsmålet giftfri miljö

Bilaga 1. Behandlingar som förekommer i skogsbruket

Bekämpning av vegetation runt plantor (utgör inte punktbehandling)

Kemisk vegetationsbekämpning är mycket ovanlig inom skogsbruket och förekommer nästan inte alls när det gäller barrplantor, där man istället använder mekanisk markbearbetning. Vid lövplantering förekommer dock kemisk vegetationsbekämpning, särskilt på före detta jordbruksmark eller på bördig skogsmark. Behandling sker med spruta eller genom bestrykning av marken runt plantan. För att få tillräcklig nytta måste dock så stor area runt varje planta behandlas att den inte har karaktär av punktbehandling.

Kemisk vegetationsbekämpning på skogsmark bedöms årligen normalt omfatta högst något 100-tal hektar.

Betydligt större arealer kemisk vegetationsbekämpning sker på åkermark inför omläggning till skogsmark, till exempel inför plantering med poppel eller hybridasp. Sådan bekämpning omfattas inte av Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2016:2) om användning av växtskyddsmedel på skogsmark.

Behandling av fångstvirke för att bekämpa granbarkborre (utgör inte punktbehandling)

Att bekämpa massutbrott av granbarkborre är komplicerat, det handlar framför allt om att avverka och transportera ut virke från angripna träd ur skogen, men det finns även andra metoder som till exempel feromonfällor. Vid särskilt svåra angrepp är detta inte tillräckligt och då tar man ofta till fångstvirkesfällor där något eller några träd avverkas och stockarna behandlas med insekticider samt att granbarkborrar lockas dit med doftsubstanser, s.k. feromoner. Rätt utfört hamnar i stort sett allt medel på den behandlade stocken, men det kan finnas en risk att allmänheten kommer i kontakt med medlet om det inte finns skyltar uppsatta att virket är behandlat. Behandling av fångstvirkesfällor anses inte ha karaktär av punktbehandling.

Efter stormarna Gudrun och Per användes ett betydande antal fångstvirkesfällor, uppskattningsvis flera 10 000-tals. Under perioder med normal förekomst av granbarkborre används däremot fångstvirkesfällor i liten omfattning.

Insekticidbehandling av barrträdsplantor i fält (utgör punktbehandling)

Vid högt skadetryck från snytbaggar kan det uppstå behov av behandling i fält av planterade barrträdsplantor. Denna insekt äter upp barken på små plantor och dödar ofta hela plantan genom ringbarkning. Vanligen behandlas plantor innan plantering med mekaniska plantskydd, men behandling med kemiska preparat förekommer fortfarande. När dessa skydd inte räcker till ombehandlas plantorna i fält. Detta sker genom att plantornas bark besprutas med samma typ av preparat som de förbehandlas med innan plantering. En del av preparatet träffar förutom stammen, även övriga plantan och marken i plantans omedelbara närhet. När svåra angrepp konstateras i en plantering har man normalt mycket kort tid på sig att rädda plantorna genom en

ombehandling. Det är även mycket svårt att förutse var och när sådana angrepp kommer att ske.

Ombehandling av barrträdplantor i fält har minskat kraftigt på senare år och utförs endast i områden med mycket högt skadetryck. Någon siffra av omfattningen av ombehandling i dagsläget är mycket svårt att få fram. Den största aktören på marknaden, Svenska skogsplantor, ombehandlade ca 5 000 hektar årligen i början av 2000-talet, men uppger att nivån i dag är mindre än hälften av denna areal. En rimlig uppskattning är att totalt ombehandlas högst 5 000 hektar på ca 1 000 skogsföretag årligen i hela landet.

Klimatförändringarna innebär ett ökande skadetryck från snytbaggare och samtidigt fortsätter utvecklingen av mekaniska skydd. Det är således osäkert hur stort det framtida behovet av ombehandling kommer att bli.

Stubbehandling (utgör punktbehandling)

Vid avverkning av granar vid temperaturer över noll grader riskerar stubben att angripas av rötsvampar (främst rotticka). Rötan sprider sig ned i stubben och rötterna och kan via sammanväxta rötter sprida sig till omgivande träd. I princip all gallringsskog i södra Sverige behandlas med en lösning innehållande sporer från pergamentsvamp som täcker stubben och förhindrar rötsvamparna att kolonisera den. Tidigare har man i samma syfte även använt urea, ett gödselmedel, men den användningen är obefintlig idag.

Behandlingen sker genom skördarens sågsvärd som betrycker stubbytan med preparatet vid fällningen. En absolut majoritet av medlet hamnar på stubbytan eller stubbens utsida, men någon liten mängd kan droppa utanför på marken. Användning av stubbehandling ökar som en följd av att nya forskningsresultat visar att problemet har underskattats, men även som en följd av att problemen nu också uppkommer norrut i landet. Den period under året som har hög infektionsrisk ökar i takt med klimatförändringarna. Preparat med pergamentsvamp har låg giftighet och klassificeras i bekämpningsklass 3.

Entreprenörer och skogsägare i södra och mellersta Sverige behandlar stubbar och det uppskattas att ca 70 000 hektar berörs årligen. Användningen av pergamentsvamp är i ökande. Ca 15 000 skogsföretag per år torde använda sig av stubbehandling i nuläget.

Viltskyddsbehandling (utgör punktbehandling)

Plantor och unga träd skadas ofta av olika hjortdjur som bland annat äter upp toppskottet, vilket orsakar svåra tillväxtnedsättningar och kvalitetsdefekter på det framtida virket. Det är främst tall och lövträd som skadas, men i princip alla trädslag kan drabbas. För att förhindra skadan behandlas ofta toppskottet med något fränstötande ämne. Vanligen sker behandlingen genom att en lösning sprutas på toppskottet eller genom att preparatet stryks på detta. En del av preparatet kan missa toppskottet och hamnar på övriga plantan och i någon mån på marken nedanför. Flertalet viltskyddsmedel har låg giftighet och klassificeras i bekämpningsklass 3.

Utifrån Kemikalieinspektionens statistik och annan information bedöms användningen av viltskyddsmedel motsvara plantor på minst 15 000 hektar planteringar årligen, vilket motsvarar i storleksordningen 3 000 skogsföretag. Omfattningen bedöms snarare öka än minska framöver.

Bilaga 2. Punkter att kontrollera vid tillsyn

(ytterligare punkter kan vid behov behöva kontrolleras)

Länkar till förordningen om bekämpningsmedel och till myndigheternas föreskrifter och allmänna råd finns i bilaga 3.

1. Om området där spridningen sker har en sammanhängande area över 1 000 kvadratmeter där allmänheten får färdas fritt, har användningen anmälts till kommunen senast fyra veckor innan spridning påbörjas (SFS 2014:425)? (krävs om behandlingen inte utgör punktbehandling enligt SKSFS 2016:2)
2. Om krav finns på anmälan enligt föregående punkt, innehåller anmälan de uppgifter som anges i SKSFS 2016:2?
3. Om spridningen sker på områden där allmänheten får färdas fritt, lämnas information på väl synliga anslag senast en vecka före spridningen (NFS 2015:2)? (krävs om behandlingen inte utgör punktbehandling enligt SKSFS 2016:2)
4. Om krav finns på anmälan enligt föregående punkt, innehåller anslagen de uppgifter som anges i NFS 2015:2?
5. Finns giltigt utbildningsbevis enligt SJVFS 2014:35? (krävs om det medel som används tillhör klass 1 eller klass 2)
6. Finns giltigt användningstillstånd enligt SJVFS 2014:35? (krävs om det medel som används tillhör klass 1 eller klass 2)
7. Är medlet godkänt av Kemikalieinspektionen?
8. Följs villkoren i märkningen vid användningen av medlet?
9. Beaktas de allmänna principerna om integrerat växtskydd enligt SJVFS 2014:42 i tillämpliga delar?
10. Hålls fasta skyddsavstånd enligt NFS 2015:2 vid spridning?
11. Utöver fasta skyddsavstånd, anpassas skyddsavstånden efter omständigheterna på platsen (NFS 2015:2)?
12. Sker utspädning, blandning och påfyllning samt utvändig rengöring av utrustning på en plats som är lämplig för ändamålet (NFS 2015:2)?
13. Hålls fasta skyddsavstånd enligt NFS 2015:2 vid utspädning, blandning och påfyllning samt utvändig rengöring av utrustning?
14. Om växtskyddsmedlet används inom de delar av ett vattenskyddsområde, som betecknas som vattentäktzon, primär skyddszon och sekundär skyddszon, finns tillstånd från den kommunala nämnden (NFS 2015:2)?
15. Förvaras växtskyddsmedlet på det sätt som anges i NFS 2015:2?
16. Dokumenteras spridningen och sker hanteringen av dokumentationen enligt SJVFS 2015:49?

Bilaga 3. Bestämmelser om användning av växtskyddsmedel

Här redovisas ett antal av de viktigaste bestämmelserna. Redovisningen är inte heltäckande.

EU-direktiv

De svenska bestämmelserna grundar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/128/EG av den 21 oktober 2009 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel. [länk till EU-direktiv](#)

EU-förordning

I svensk lagstiftning har även införlivats Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden. [länk till EU-förordning](#)

Miljöbalken

De grundläggande svenska bestämmelserna finns i miljöbalken (1998:808). [länk till miljöbalken](#)

Följande kapitel är särskilt viktiga att känna till för att kunna utöva tillsyn över användning av växtskyddsmedel i skogsbruket.

2 kap. Allmänna hänsynsregler

Innehåller bland annat krav på att verksamhetsutövaren genom följande åtgärder ska skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

- skaffa sig den kunskap som behövs
- utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsåtgärder som behövs
- använda bästa möjliga teknik
- om möjligt välja sådana produkter som är mindre farliga
- välja lämplig plats för verksamheten

Kraven gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Den som vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar för att skadan avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt.

14 kap. Kemiska produkter och biotekniska organismer

Den som sprider ett bekämpningsmedel ska

1. göra det på ett sådant sätt att människors hälsa inte skadas eller människor vållas annan olägenhet och så att miljöpåverkan blir så liten som möjligt, och

2. vidta åtgärder för att motverka att medlet sprids utanför det avsedda spridningsområdet.

26 kap. Tillsyn

Enligt 26 kap. 1 § miljöbalken ska tillsynen säkerställa syftet med balken och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

”Tillsynsmyndigheten ska för detta ändamål på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse.”

”Tillsynsmyndigheten ska dessutom, genom rådgivning, information och liknande verksamhet, skapa förutsättningar för att balkens ändamål ska kunna tillgodoses.”

Enligt 26 kap. 2 § gäller följande.

”Tillsynsmyndigheten ska anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till Polismyndigheten eller åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.”

Enligt 26 kap 9 § får en tillsynsmyndighet i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att balken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

27 kap. Avgifter för myndigheters verksamhet

Enligt 27 kap. 1 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om avgift för myndighetens kostnader för

1. Prövning och tillsyn enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt för prövning och tillsyn med anledning av EU-förordningar inom denna balks tillämpningsområde, och
2. Utbildning som krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 14 kap. miljöbalken.

Kommunfullmäktige får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i första stycket 1 när det gäller en kommunal myndighets verksamhet.

29 kap. Påföljder

Bestämmelser om påföljder finns i 29 kap. miljöbalken. Exempel är böter eller fängelse i högst två år för miljöfarlig kemikaliehantering (29 kap. 3 §) eller för otillåten miljöverksamhet (29 kap 4 §). För att dömas krävs att den brottsliga gärningen skett med uppsåt eller av oaktsamhet.

Förordning om bekämpningsmedel

I 2 kap. förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel finns bland annat följande bestämmelser om tillsyn, avgifter och växtskyddsmedel.

[länk till förordningen om bekämpningsmedel](#)

Tillsyn och avgifter

Av 6 § framgår att bestämmelser om tillsyn finns i 26 kap. miljöbalken och i miljötillsynsförordningen (2011:13). Bestämmelser om det operativa ansvaret som hör samman med förordningen om bekämpningsmedel finns i 2 kap. 4, 19-21, 25 och 29-32 §§ miljötillsynsförordningen.

[länk till miljötillsynsförordningen](#)

Av 7 § framgår att bestämmelser om avgifter för prövning och tillsyn finns i förordningen (2013:63) om bekämpningsmedelsavgifter samt i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

[länk till förordningen om bekämpningsmedelsavgifter](#)

[länk till förordningen om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken](#)

Användning av växtskyddsmedel

Av 31 § framgår att den som använder växtskyddsmedel ska följa de allmänna principerna om integrerat växtskydd, som för skogsbrukets del

1. innebär ett noga övervägande av alla tillgängliga växtskyddsmetoder och därpå följande integrering av lämpliga åtgärder som motverkar utvecklingen av populationer av skadliga organismer och som begränsar behovet av kemiska medel,
2. håller användningen av växtskyddsmedel och andra former av ingrepp på nivåer som är ekonomiskt och ekologiskt försvarbara och som minskar eller minimerar riskerna för människors hälsa och miljön, och
3. uppmuntrar naturliga mekanismer för bekämpning av skadegörare och ogräs.

Enligt 33 § ska den som överväger att använda växtskyddsmedel, om flera växtskyddsmedel eller metoder finns tillgängliga för samma användningsområde och syfte, så långt möjligt välja den metod eller det medel som är minst skadligt för människors hälsa och miljön.

Enligt 34 § ska vid val av växtskyddsmedel ges företräde för medel som inte är farliga för vattenmiljön enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter om klassificering och märkning av kemiska produkter eller enligt förordning (EG) nr 1272/2008, i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) nr 487/2013 och medel som inte innehåller vissa uppräknade ämnen. Vid val av växtskyddsmedel ska även ges företräde för vissa i 34 § uppräknade ämnen.

Enligt 35 § ska den som använder växtskyddsmedel, så långt det är möjligt,

1. använda den effektivaste spridningstekniken,
2. vidta åtgärder som minimerar risken för förorening utanför det område där spridning sker,

3. bestämma och följa de skyddsavstånd vid spridning utomhus som med hänsyn till omständigheterna på platsen för hanteringen behövs för att skydda vattentäkter, grundvatten, sjöar, och vattendrag och omgivande mark mot effekterna av växtskyddsmedel, och
4. i övrigt vidta de försiktighetsåtgärder som med hänsyn till omständigheterna på platsen för hanteringen behövs för att skydda människors hälsa och miljön.

Skriftlig anmälan till kommunen och undantag från detta

Enligt 41 § är det förbjudet att utan skriftlig anmälan till kommunen yrkesmässigt använda växtskyddsmedel, bland annat inom områden som inte omfattas av krav på tillståndsplikt enligt 40 § och som har en sammanhängande area överskridande 1 000 kvadratmeter där allmänheten får färdas fritt. Vidare gäller att den anmälningspliktiga verksamheten får påbörjas tidigast fyra veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte nämnden bestämmer något annat.

Enligt 42 § gäller bestämmelserna i 41 § inte användning som har karaktär av punktbehandling och har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas.

Skogsstyrelsens föreskriftsrätt (om punktbehandling och innehåll i anmälan)

Enligt 44 § får Skogsstyrelsen meddela föreskrifter om användning av växtskyddsmedel på skogsmark och om vad en anmälan till kommun om användning av växtskyddsmedel på skogsmark ska innehålla.

Information om spridning på anslag och undantag från detta

Enligt 45 § ska den som avser att sprida växtskyddsmedel på områden där allmänheten får färdas fritt, med undantag för åkermark, innan spridningen informera om den på väl synliga anslag.

Detta gäller inte sådan spridning som har karaktär av punktbehandling och som har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas.

Utrustning för spridning

Enligt 51 § ska utrustning för yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel vara i gott skick, lämplig för ändamålet och kalibrerad.

Enligt 52 § får utrustning för yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel användas endast om den som använder utrustningen kan visa att den är godkänd av Statens jordbruksverk.

Dokumentation av användning

Enligt 56 § ska den som yrkesmässigt använder växtskyddsmedel dokumentera varje användning av växtskyddsmedel och ange vilka skyddsavstånd som har hållits vid spridning som sker utomhus, vilka övriga försiktighetsåtgärder till skydd mot miljöpåverkan som har vidtagits vid spridning samt i vilket syfte växtskyddsmedlet har använts.

Lagring och övrig hantering

Enligt 58 § ska, när ett växtskyddsmedel inte används, det lagras och i övrigt hanteras på ett sätt som inte innebär någon risk för skada på människors hälsa eller miljön. Utspädning och blandning av växtskyddsmedel före spridning samt rengöring efter spridning av den utrustning som använts ska ske på ett sådant sätt att det inte innebär någon risk för skada på människors hälsa och miljön.

Myndigheternas föreskrifter och allmänna råd

Rätten att besluta om föreskrifter med stöd av förordningen om bekämpningsmedel och som ska tillämpas vid användning av växtskyddsmedel på skogsmark är fördelad på flera myndigheter. Utöver de myndigheter som framgår av tabellen nedan har Kemikalieinspektionen viss föreskriftsrätt enligt förordningen om bekämpningsmedel. Efter sammanställningen redogörs för innehållet i Naturvårdsverkets respektive Skogsstyrelsens föreskrifter.

Föreskrifter/allmänna råd	Reglering
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2014:35) om behörighet att använda växtskyddsmedel länk till föreskrifter	Den som avser sprida klass 1- och 2-medel ska ha genomgått en utbildning samt inneha utbildningsbevis och inneha användningstillstånd
Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2014:42) om integrerat växtskydd länk till föreskrifter och allmänna råd	Vid yrkesmässig användning av växtskyddsmedel ska även regler om integrerat växtskydd beaktas
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2015:49) om dokumentationskrav för yrkesmässiga användare av växtskyddsmedel länk till föreskrifter	Vid yrkesmässig användning av växtskyddsmedel ska även användningen dokumenteras
Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel länk till föreskrifter	Bestämmelser som rör bland annat spridning (skyddsavstånd), utspädning, blandning, påfyllning, förvaring av växtskyddsmedel, användning av växtskyddsmedel i vattenskyddsområde, informationskravet till allmänheten, skyldigheten att underrätta vid en förorening
Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2016:2) om användning av växtskyddsmedel på skogsmark länk till föreskrifter och allmänna råd	Vilka behandlingar i skogsbruket som utgör punktbehandling och vilka uppgifter en anmälan till den kommunala nämnden ska innehålla vid annan behandling än punktbehandling

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2014:35) om behörighet att använda växtskyddsmedel

Enligt 1 kap. 1 § ska föreskrifterna tillämpas på användning av växtskyddsmedel i klass 1L och 2L, vilka enligt 3 § är en underklassificering till klasserna 1 och 2 av växtskyddsmedel, syftande på växtskyddsmedel som används inom bland annat jordbruk och skogsbruk.

I 2 kap. finns bestämmelser om utbildning och utbildningsbevis för att kunna ansöka om användningstillstånd.

I 3 kap. finns bestämmelser om användningstillstånd.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2014:42) om integrerat växtskydd

Enligt 1 kap. 1 § ska föreskrifterna tillämpas vid all yrkesmässig användning av växtskyddsmedel.

Enligt 2 kap. 2 § ska den som överväger att använda växtskyddsmedel i första hand använda förebyggande metoder för att hålla tillbaka skadegörare, ogräs och övrigt som kan motivera en växtskyddsåtgärd. Vidare anges vilka förebyggande metoder som ska prioriteras.

I allmänna råd till 2 kap. 2 § anges bland annat att föryngringsmetoder bör väljas med hänsyn till risk för skador och ogräs och att plantmaterialet bör vara friskt och motståndskraftigt.

Enligt 3 kap. 3 § ska den som överväger att använda växtskyddsmedel övervaka skadliga organismer med hjälp av lämpliga metoder och verktyg där sådana finns att tillgå. Valet av växtskyddsåtgärder ska så långt som möjligt baseras på resultatet av övervakningen.

Enligt 4 § ska den som, trots förebyggande åtgärder, behöver använda växtskyddsåtgärder

1. begränsa sin användning av växtskyddsmedel och andra insatser till vad som är nödvändigt och välja metoder som är lämpliga både på lång och kort sikt,
2. välja hållbara biologiska, fysikaliska eller andra icke-kemiska metoder om de leder till tillfredsställande bekämpningseffekt,
3. använda bekämpningsmedel som är så målspecifika som möjligt och som har minsta möjliga biverkningar för hälsa och miljö, samt
4. utnyttja strategier mot bekämpningsmedelsresistens i den utsträckning som är möjlig.

I allmänna råd till 2 kap. 4 § anges exempel på metoder som kan begränsa användningen av kemiska växtskyddsmedel, bland annat att

- använda mekanisk ogräsbekämpning eller annan icke-kemisk metod mot ogräs

- använda nyttosvampar
- minska doserna av växtskyddsmedel när det är möjligt
- punktbehandla eller kantbehandla i lämpliga fall
- använda mekaniskt skydd eller annan icke-kemisk metod för att skydda barrträdsplantor mot snytbaggeangrepp.

Enligt 2 kap. 6 § ska den som har använt växtskyddsmedel så långt som möjligt undersöka nyttan av växtskyddsmedelsanvändningen, med utgångspunkt i fördokumentation.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS:49) om dokumentationskrav för yrkesmässiga användare av växtskyddsmedel

Enligt 4 § ska den tidpunkt då spridningen inom ett område påbörjades anges med datum och närmaste hel timme.

Enligt 5 § ska namnet på den som utfört spridningen anges.

Enligt 6 § ska området för spridningen anges på ett sätt som är tydligt för utomstående. Området ska anges som fältnamn, skiftesnummer kartangivelse eller liknande.

Enligt 7 § ska syftet med spridningen dokumenteras enligt följande.

- Om spridningen skett i syfte att skydda växter eller växtprodukter mot skadegörare eller för att förhindra angrepp av sådana ska de anges som bekämpning av svampar, insekter, avskräckande av vilt eller liknande.
- Om spridningen skett i syfte att förstöra oönskade växter eller växtdelar ska det anges som ogräsbekämpning, totalbekämpning av vegetation eller liknande.

Enligt 8 § ska växtskyddsmedlets namn anges på samma sätt som det anges på medlets etikett.

Enligt 9 § ska den spridda dosen anges med samma måttenhet som doseringen anges på produktens etikett. Om doseringen på etiketten anges som en koncentration ska det dokumenteras på samma sätt som på etiketten.

Enligt 10 § ska fasta och anpassade skyddsavstånd vid spridning av växtskyddsmedel anges i hela metrar samt vilka objekt skyddsavstånden hållits emot. När fasta skyddsavstånd anges kan hänvisning göras till annan dokumentation, till exempel en karta.

Enligt 12 § ska dokumentationen sparas i tre år.

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel

Följande bestämmelser gäller vid all användning i skogsbruket, utom det som anges under rubriken *Information till allmänheten*, som inte gäller sådan användning som utgör punktbehandling enligt Skogsstyrelsens föreskrifter.

Fasta skyddsavstånd vid spridning.

Enligt 3 kap. 1 § ska den som sprider växtskyddsmedel utomhus hålla följande minsta skyddsavstånd.

1. 2 meter till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar,
2. 6 meter till sjöar och vattendrag, räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant, och
3. 12 meter till dricksvattenbrunnar

Anpassade skyddsavstånd vid spridning.

Utöver vad som anges om fasta skyddsavstånd i 3 kap. 1 § ska skyddsavstånden enligt 3 kap. 2 § anpassas efter omständigheterna på platsen.

Utspädning, blandning och påfyllning m.m.

Enligt 4 kap 1 § ska utspädning, blandning och påfyllning av växtskyddsmedel samt utvändig rengöring av utrustning som används för spridning av växtskyddsmedel ske på en plats som är lämplig för ändamålet.

Fasta skyddsavstånd vid utspädning, blandning och påfyllning m.m.

Enligt 4 kap 2 § ska följande minsta skyddsavstånd hållas vid utspädning, blandning och påfyllning av växtskyddsmedel utomhus samt utvändig rengöring utomhus av utrustning som används för spridning av växtskyddsmedel. 30 meters avstånd ska hållas till öppna diken, dagvattenbrunnar, dräneringsbrunnar, sjöar och vattendrag räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant och till dricksvattenbrunnar.

Förvaring av växtskyddsmedel

Enligt 5 kap. 1 § ska växtskyddsmedel som används i yrkesmässig spridning lagras i ett invallat utrymme eller invallad behållare, med möjlighet till uppsamling av läckage eller spill.

Tillstånd för användning i vattenskyddsområde

Enligt 6 kap. 1 § är det förbjudet att utan särskilt tillstånd av den kommunala nämnden yrkesmässigt använda växtskyddsmedel utomhus inom de delar av ett vattenskyddsområde som betecknas som vattentäktzon, primär (inre) skyddszon och sekundär (yttre) skyddszon.

Information till allmänheten (gäller inte punktbehandling på skogsmark)

Enligt 8 kap. 1 § ska den som avser att sprida växtskyddsmedel enligt 2 kap. 45 § förordningen om bekämpningsmedel senast en vecka före spridningen

informera om den på väl synliga anslag. Informationen ska lämnas på anslag av minst A5-format av väderbeständigt material. Anslagen ska innehålla

1. karta eller annan beskrivning av spridningsområdets läge och areal,
2. kontaktuppgifter till den som ska sprida växtskyddsmedel samt i förekommande fall till den för vars räkning spridningen ska ske,
3. syftet med spridningen,
4. växtskyddsmedlets namn och registreringsnummer med upplysning om verksamt ämne,
5. beskrivning av spridningsmetod, och
6. beräknad tidpunkt eller tidsperiod för spridningen.

Anslagen ska sitta kvar minst en månad efter spridningen.

Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2016:2) om användning av växtskyddsmedel på skogsmark

Punktbehandling på skogsmark

Enligt 4 § avses med punktbehandling i dessa föreskrifter behandling av enskilda plantor, stammar och stubbar som medför att växtskyddsmedlet sprids på det avsedda objektet. Endast en obetydlig andel får hamna utanför det avsedda objektet.

Enligt 5 § gäller definitionen av punktbehandling i 4 § vid tillämpning av 2 kap. 41 § första stycket 3 och 42 § förordningen om bekämpningsmedel vid användning av växtskyddsmedel på skogsmark.

Enligt allmänna råd till 5 § föreskrifterna kan punktbehandling på skogsmark vara insekticidbehandling av barrträdsplantor i fält, stubbehandling och viltskyddsbehandling.

Skogsmark

Enligt 4 § har begreppet skogsmark i dessa föreskrifter samma innebörd som anges i 2 och 2 a §§ skogsvårdslagen (1979:429).

När användning får ske utan anmälan till kommun

Bestämmelser om när yrkesmässig användning får ske, utan föregående anmälan till kommunen, det vill säga *om behandlingen har karaktär av punktbehandling och har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar skadas*, finns i förordningen om bekämpningsmedel.

Anmälan till kommun (gäller inte punktbehandling på skogsmark)

7 § En anmälan om användning av växtskyddsmedel på skogsmark enligt 2 kap. 41 § första stycket 3 förordningen om bekämpningsmedel ska innehålla

1. karta eller annan beskrivning av spridningsområdets läge och areal,

2. kontaktuppgifter till den som ska sprida växtskyddsmedel samt i förekommande fall till den för vars räkning spridningen ska ske,
3. syftet med spridningen,
4. växtskyddsmedlets namn och registreringsnummer med upplysning om verksamt ämne,
5. beskrivning av spridningsmetod,
6. dos som ska användas och
7. beräknad tidpunkt eller tidsperiod för spridningen.

I allmänna råd till 7 § föreskrifterna anges att en anmälan till den kommunala nämnden ska innehålla vissa uppgifter.

- Punkten 1 – Uppgifter om var spridningen kommer att ske ska anges med karta eller annan beskrivning av spridningsområdets läge och utbredning. Vid spridning inom en fastighet kan fastighetsbeteckningen anges med en kompletterande skriftlig beskrivning av var spridningen kommer att ske.
- Punkten 2 – Kontaktuppgifter till den som ska sprida växtskyddsmedel bör bestå av företagsnamn, telefonnummer, adress och e-post. Med ”den för vars räkning spridning ska ske” avses den som i förekommande fall har lämnat uppdraget att utföra bekämpningen.
- Punkten 3 – Med ”syftet med spridningen” avses en beskrivning av vilken skadegörare som ska bekämpas och vad som ska behandlas.
- Punkten 4 – Upplysning om verksamt ämne i växtskyddsmedlet bör minst bestå av ämnets namn, men även identifikationsnummer i form av CAS-nr eller EG-nr.
- Punkten 5 – Med spridningsmetod avses en beskrivning av vilken spridningsutrustning som ska användas eller om inte någon särskild spridningsutrustning kommer att användas, en beskrivning av metod för behandling eller applicering.
- Punkten 6 – Med ”dos som ska användas” avses dosering i förhållande till vad som rekommenderas på etikett eller informationsblad för det aktuella växtskyddsmedlet.
- Punkten 7 – ”Beräknad tidpunkt eller tidsperiod” bör oftast anges med datum eller vecka.

Bilaga 4. Miljökvalitetsmål

Riksdagen har beslutat om 16 miljökvalitetsmål, som ska uppnås senast år 2020, varav ett av dem är Giftfri miljö. [länk till miljömål](#)

Användning av växtskyddsmedel har även koppling till andra miljökvalitetsmål som Grundvatten av god kvalitet och Levande sjöar och vattendrag.

Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö uttrycks på följande sätt.

"Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna."

Enligt Miljömålsrådets uppföljning 2016 är målet Giftfri miljö inte uppnått och kommer inte kunna nås till 2020 med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder. Det går för detta miljökvalitetsmål inte att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön.

För miljökvalitetsmålet Giftfri miljö finns två indikatorer som gäller växtskydd. Dessa benämns Växtskyddsmedel respektive Växtskyddsmedel i ytvatten. Enligt uppföljningen har riskerna med växtskyddsmedel minskat sett i ett längre perspektiv, medan det inte finns någon tydlig trend för växtskyddsmedel i ytvatten. En mycket stor andel av växtskyddsmedlen används i jordbruket, som därför har större påverkan på de ovan nämnda indikatorerna än skogsbruket och trädgårdsnäringen.